

Nadenom ne vidim kraja. Moj pamflet je uzaludan. Uostalom, uzaludan je već i zato što je pamflet protiv mene, jer nadeno — to sam ja — moje mišljenje, objektivnost mene u mišljenju i mišljenja u konkretnosti koja je već nadenom (nadenom — to ste, možda, baš vi). Tu me sačekuje bol za nadenim. A nadenom bez kraja ipak je nadenom. Zatvoreno je u beskonačnosti, tako bi rekli oni koji ga priznaju kao kraj, završetak duha, njegovog potencijalnog smisla. Sudbina ljudskog roda, njegovog uzdignuća do logike mašine, zatvara me u njemu. Uz njega je i istorija, moj čin u svetu. Istoriju ne priznajem, nametnuta mi je. Čina se ne mogu odreći, iako je istoričan — desio se u svetu istorije i po njenim premisama. Ali u njemu je i moja negacija istorije, njenog smisla kao smisla moje pobune (znam da je i ona istorijska, izvađena je iz njene svemoći, vraća se u nju, jer ne zna drugo tlo do ovo istorijsko), moje beskonačno (besmisleno) opiranje svakoj afirmaciji, nadenom u kome sam stvoren, koje me zna bez mog znanja.

Moj čin je potvrda ovog sveta konkretnosti, nadenosti u kojoj se suprotstavljam sebi (ne pitam se za logiku toga suprotstavljanja) i ujedno akt protiv konkretnosti kao nadenosti, jer znači pomeranje njenog reda. Ali ona i to pomeranje zatiče. U njenoj suštini, nadenost je univerzalija, sadržan je određen procenat tolerantnosti odstupanja koje se zove konkretizacija, unutarnji princip života. I on (taj princip) je uključen u sistem. Po meri njegove adekvatnosti sistemu, nadenost zaprema istoriju, istorijski je opravdana, jeste izraz ljudske sudbine. Ona zabavlja da je unutarnji princip života uključen u formu (kakva je nadenom) izgubljen kao volja, jer volju ne živim, tumačim je kao nešto odvajkada mišljeno. Otkriće metoda tumačenja predstavlja mi se kao otkriće same volje, zaklanja mi svojom duhovnošću represivnost nadenog. Moja sudbina je taj metod interpretacije. Tako se održavam u susjedstvu volje života, vere u ponovno nalaženje smisla pitanja, jer vere u različitost (u njoj neću da vidim jedinstvo i jednoznačnost) smisla pitanja.

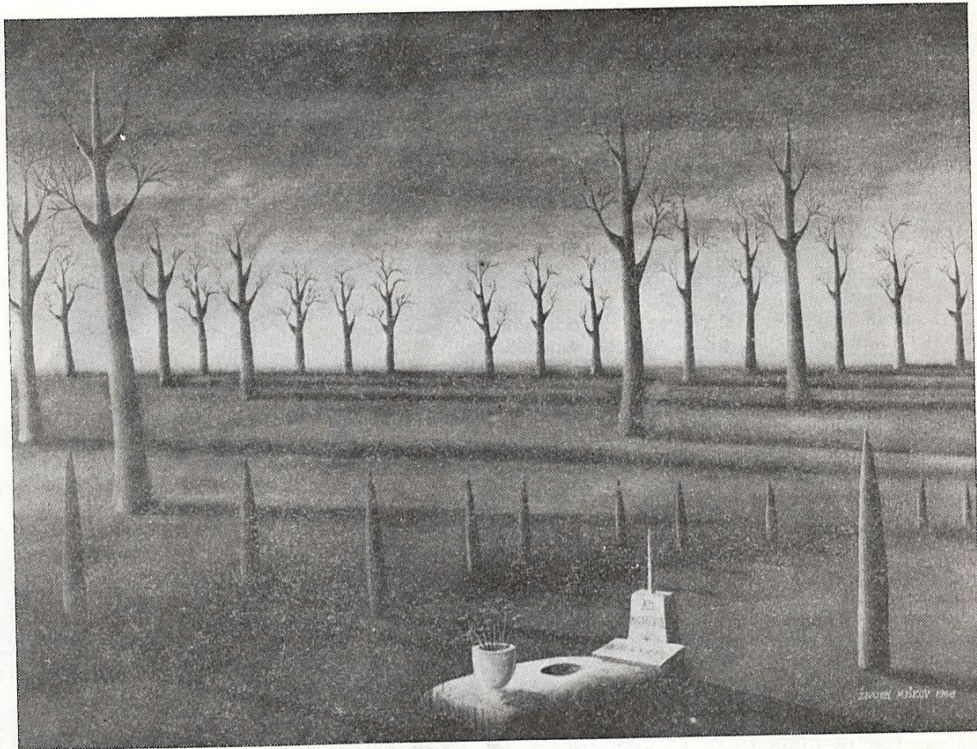
Ja — izvršilac i faktor sudbine (bez mene šta bi ona bila, ovako je mutna i dovoljno jasna, ako to hoću da vidim, nadenost) moram priznati svoje nepostojanje u njoj kao nužnosti nadenosti, njene, to jest moje slobode koja je pitanje vernosti sistemu, formulacije sistema (bilo kojeg, misaonog, na primer). Sloboda „nije sebe okusila“. Ja sam u njoj kao u objektivnoj ideji, a ona je nadenom, iako, možda, bez moralne strogosti.

Nadenost se igra. Čovek, međutim, još uvek nije spreman na igru nadenih svetova. I odviše je ozbiljno shvatio svoju „povesnost“ (ona mu to obilato uzvraća raspoloživošću za sasvim oprečna uznačenja). U njoj sam završen, zatvoren svet, bez otpočinjanja i bez otpočinjanja igre u kojoj se poštuju pravila. Nadenost je bez pravila igre, ali sa njenom strogošću. Moje rođenje je izraz te strogošći, njen početak, prvi moj sukob i poraz. Moral tu još nema posla. On započinje sa izborom kao poimanjem nadenog, u stvari, pristajanjem u razumevanju datog.

Moja kob je prošlost (u istoriji ako hoćete). Ne mogu birati a da ne biram svoju prošlost, svoj rod, njegovo nesvesno u nesvesnom izabrano i odobreno. Kolektivno je u meni, za mojim petama kad ga nadmašujem, sintetizujem, kad u njega dovlučim budućnost, kad se obraćam ovom trenutku postavljajući pitanja kao spasu/vrednosti, konkretnosti, sadašnjosti, sebi sapetom njihovim determinantama. U nadenom sam u nekoj praznini kolektivnog predviđenog za mene. U kolektivnom se ništa ne pomera, ne mora da se pomera, jer se realizujem po njegovom predviđanju, mada kao nepoznanica sveta, ili, kako se to još zove, *istorijska* individualnost. Ispunio sam dug, platio sam kaznu. Univerzalije sam drugačije nazvao, logikom znakova u kojoj su već bile.

Moram shvatiti lažni praznik individuacije u njima.

U mišljenju sveta za to su stvorene kategorije: sudbina, povešnost, konkretizovanje

radoman kordić

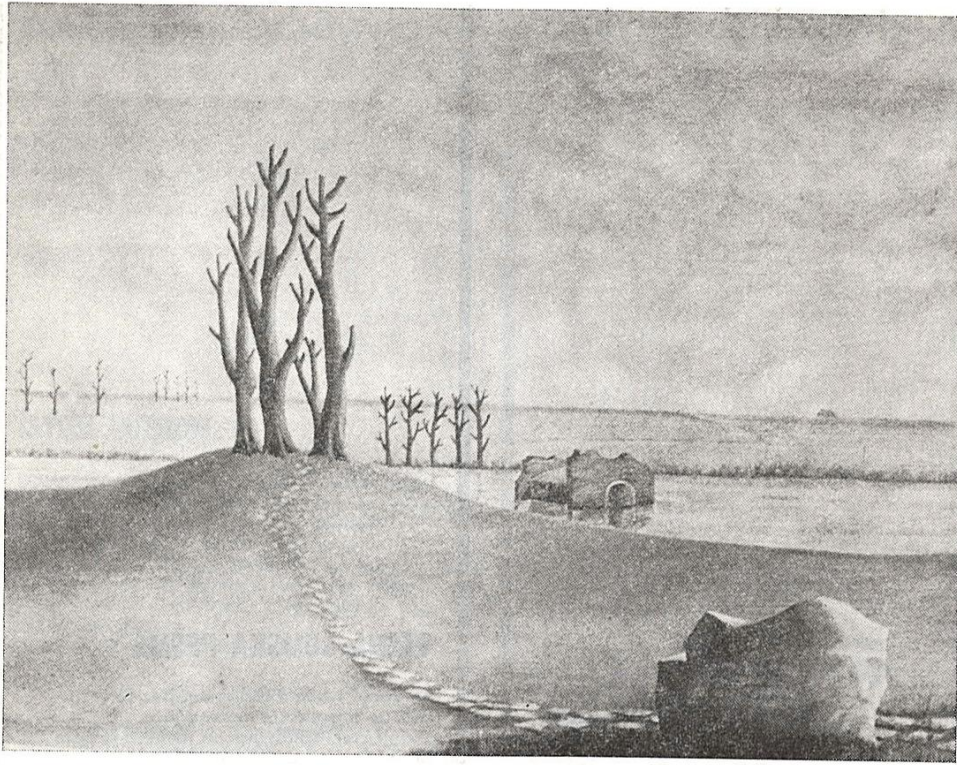
pamflet

apsolutne ideje, čak humanizam. Kompenzatorstvo se ne primećuje. I primećeno ostaje to što jeste, možda još lažnije (više nije ni iracionalno), mada se zove stvaralačkim otkrićem. I spoznaja moga poraza je stvaralačko otkrovenje. Kao čovek nadenog, protiv sam takvog otkrovenja. Ne mogu ga prihvatiti. Poražen, ako sam zaista svestan da sam poražen, nadenom ne trebam. Mogao bih ga uništiti. Poražen ne mogu biti ni protiv nadenosti. Nisam u svetu, nisam uopšte. Pravila nadenog me ne priznaju. Sam se bez sveta ne mogu dokazati.

Ja sam, dakle, prema svetu. Dve zaraćene strane. Pravila nadenog važe i u ratu. Borim se samo iz drugačije formulisanog sistema. U mom sistemu postoje svi predznaci onog protiv koga sam. Prema tome, pitanje postavljeno nadenom, pitanje je smislu života. To je ono što ga drži, što draži svest, koja, odvoji li se od logike priznate nadenosti, mora da je, i sebe samu, transcendira, da transcendira smisao, iako mu nadenost nije transparentna, mada se tako ponaša, predstavlja se za sam smisao. Ni transcendiranjem se ne približujem smislu, jer u procesu transcendencije smisao može da ispadne, da padne na dno nadenosti kao na dno podsvesti. Pojavljivanje odatle je sumnjivo, jer je pojavljivanje neadaptiranosti, izvan je svakog rasporeda vrednosti, razume se, povešnog rasporeda vrednosti (ni ono što se zove psihološka vrednost nije umaklo povešnosti).

Ja se borim protiv nadenog kao laži, utajivača smisla, protiv povešnog kome je nadenost oslonac i potvrda. Ali ja sam u borbi jer postavljam pitanje smisla, što znači pitanje totaliteta, a on se paradoksalno, ja bih

rekao: prevaram nadenog, rešava parcijalno. Do njega kao realnog totaliteta nikada ne stižem (to bi bio nenaučno postavljen problem). Istina, nešto od njega (naučno) mogu da nađem u univerzalijama, u istinama suštine života. One mi, pošto su transcendirane, zaklanjaju smisao. U njihovoj novoj realnosti nalazim nadenost koja nije spremna da posreduje ničemu do sebi. U najboljem slučaju, kad hoće da bude revolucionarna, nudi mi drugi svoj oblik (i odranije surogat smisla). Tu, zatim, dolazi utvrđeni repertoar, ritual repertoara, smisao kao pripadanje povešnom, raspoznavanje povešnog, svega onoga što mi je izvana propisano, što me je zateklo, moju otvorenu svest. Svest jeste ukoliko nalazi argumente za postojeće (filosofski ili društveni sistem, religiozno ili moralno delanje, svejedno je), ukoliko to postojeće prema apriori priznatom posvesnom, nadenost ga potvrđuje iskustvom, preformuliše u novo uznačenje reči. Svest jeste kao sistem sveta, pragmatičan i kad je neiskustven, konstrukcija. Njim se branim od volje života, od postavljanja pitanja smisla pokoravanja utvrđenom redu sveta. I postojanjem je ga podržavam. Učvršćujem ga osporavanjem, destrukcijom. Po mojoj negativnoj oceni on postaje istorijski, jer pobednik u sukobu. Negacija je tek otužni plač propovednikov, iako to nije htela biti. Možda i nema ništa novo pod suncem, ali zato što je svako novo antinomično, u sebi nosi nadenom, zauvek dato, *totalitet* objektivnog, hoće da bude sinteza volje života, njenog dotadašnjeg i budećeg ispoljavanja i da pri tom poštuje istoriju mišljenja, istinu mišljenja (i ona je nadenost, objektivnost zasluga), da je samo moguće mišljenje sveta.

protiv nađenog

Poricanje svakog uporišta u mišljenju sveta dovodi me i do poricanja mišljenja o volji života. I ono bi bilo nađenost ili bi se bar tako ponašalo. Nije li to i ovo moje ispisivanje reči, ako njime sve relativizujem, sve uništavam? Ne ograđujem li prostor volje života? Nju bih htio da izvučem iz večnosti sistema nađenosti i iz svesti o svesti traženja volje života. Došao sam do stare dileme o vrednosti mišljenja uopšte, valjanosti bilo koje akcije (problem samoubistva), o odnosu mišljenja i akcije prema volji života. Taj obol neću da platim. Volja života ako jeste, jeste i kao svest, kao mišljenje, makar se svest i mišljenje temeljili na onome što nije ta volja života. To nešto zapravo je nešto po postojanju volje života, moguće je po njoj. U tom slučaju, i svaka nađenost stoji prema njoj, ukazuje na nju, umalo da joj posreduje. Posredovanje je fiktivno, alibi za bekstvo, za utajivanje suštine. Zašto bi se inače ponašala kao večnost (večnost je izmišljena u nađenom) i kad se poziva na dijalektiku, kad se oglašuje kao nužnost sadašnjosti. Kako utvrđuje vreme svoga nevažanja? I na samoubistvo moramo biti naterani. Ona se ne ubija. U njenom lažnom tamatosu prepoznajem prastaru želju za postojanjem boga, za ubistvom oca iz straha od kastracije kojoj nađenost ipak nije utekla. I nezahvaćena volja nađeno kastrira. Moja nada je u njegovoj uškopljenosti.

Mogu li se nadati u uškopljenog?

Sa nađenim se valja suočiti, valja ga podneti, obujmiti. Nisam li protiv njega zbog nesposobnosti da budem u njemu? Pitanje iz kompleksa važenja ono odbija, jer je pitanje patološkog subjekta. Nađeno je nad-subjektivo, hoće to da bude, to jeste amor-

nom bezličnošću, u stvari, povesnošću. Istorija mi ovakvu odrednicu neće pripisati u zaslugu, ali me neće ni uzeti ozbiljno, nedovoljno sam u apstraktnom kolektivnom kome pripadaju i objekti svojim ukočenim svojstvima, nisam u ovom trenutku noći (u kome hoću da oslobodim opčinjenu volju života), dovijanja svesti. Uzalud ostajem njegova funkcija, jer je kolektivna svest, ovo carstvo društvene strukture, njene vitalnosti, njenog istorijskog hoda koji ne zapaža moju individualnost, ni moju inferiornost potčinjenog individuuma moći života u apstrakciji.

Razume se, moje nepristajanje na nađeno vuče osenak psihološke motivacije, opšte ljudske inferiorne potrebe za važenjem, za sveobuhvatnim (zbog toga nađenost i jeste tako vitalna, zbog toga postoji i protiv volje života. Njen tvorac i njen trubač, svaki na svoj način, prema potrebama kompenzacije i pragmatizma završavaju trajanje u njoj). Ali taj osenak je na svakom činu. Podjednako je proizvod unutarnjeg nesporazuma, iracionalnog prebivanja u volji života i svesnog nastojanja da se ona izvuče na površinu, na dlan ove sadašnjosti koja bi je sahranila i istoričnosti moga traženja, jer je traženje svesti, ove moje svesti koja je i kolektivna svest, neka joj se i opire, svest moći nađenog u kome sam zaštićen, svest o redu i hijerarhiji vrednosti i protivželje za JEDNIM kao sveobuhvatnošću (antinomičnost u sagledanom JEDNOM bila bi mi potčinjena, upravo kao u naučnoj slici sveta).

Klasičan uterusi položaj.

U nađenom razaru i hranu sveta dobijam preko apstraktnih struktura koja hoće da simboliše svet, kosmos i samu volju života, da bude materica sveta (već po tome je nesa-

glediva, te sumnjiva). Osloboden sam i slobode. Slobodan sam da život primim kao svoju volju, da zadržim svoje „povesno“ značenje, da mislim kako se ljudski ostvarujem, iako sam žrtva principa subordinacije poretka sveta i neposredno svoje lažne svesti koja nađeno i njegovu istoričnost smešta u centar volje života.

Iz nađenog krivo prosuđujem celu istoriju, očekujem sebe tamo gde me po logici volje života ne može biti. Umalo da svu krivicu za bezbroj interpretacija svega, ovog mog nečina-čina koji je beleženje ludih noćiju, svalim na nađenost, jer hoće da bude njihov pokrovitelj i kad su negacija nje same. No, one su i nada volje života koja u moćnoj teoriji nađenog, njegovih automatskih komandi, ostaje jalova nada autoritarne ličnosti.

Arhetipski san o princu iz bajke.

Nađeno, jasno, nikad ne pokazuje svoj totalni pragmatizam. Iza ostvarenog ostavlja se deo, utopija, mogući princ (kako Pepeljuge mogu drugačije izdržati život), neostvarljiv u ovom društvenom trenutku zbog istorijske nedospelosti. Nelagodnost ovog razdora sublimiše se u priznanje nemoći sveobuhvatnosti teorije, u dijalektiku, ili u svest kao u ono što sebe nadilazi. Nadilaženje je stvar vremena. Za to je izmišljena filozofija vremena, prošlosti, na primer, kao bezdana i sadašnjosti kao sleda događaja. Povesno se preporučuje za večnost, a nađeno ne prestaje da računa sa njim (doduše sa onim delom istorije koji ga potvrđuje). Time nije ništa manje svesno praznine koja ostaje posle izmirenja. Kompenzacija bi bila nepotrebna bez svesti o praznini, provokativnoj, jer je nađenost i mogućnost pojavljivanja volje života, te njenog nevažanja. Zbog toga se predstavlja kao sveobuhvatnost, zbog toga izgrađuje logiku, neku sasvim apstraktnu logiku, daleko od volje života, ali oslonjenu na iskustvo (i zločin je empirijski), na iskustvo istorije (ona je ustoličenje ove protivurečnosti volje života, to mora da bude da bi zadovoljila svoj osnovni metodološki princip koji je apstrahovana struktura duha opšteg čoveka), u suštini na iskustvo ideje, ili njene suprotnosti — čulnosti. U istorijskom kontekstu čulno doživljuje sudbinu ideje, s tim što je ono tragičnije. Danak koji plaća apstrahovanju u čulnost opšteg čoveka je veći.

Već se može govoriti o igri sveobuhvatnosti, njenog polimorfnosti i polivalentnosti. Iz povesnog se, makar, može izvesti takav zaključak. Red se pretvara u kaos, logika u nelogiku, koherentnost u inkohherentnost. Mišljenje ne može početi od nečega što bi imalo aksiomatsku vrednost. Tome treba dodati i psihološku motivisanost mišljenja. Nađeno se ni tome ne protivi i tu je koherentno, zna da je mišljeno iz jednog subjekta koji nisam ja, iz jedne situacije koja nije moja, iz principa što se proglašava objektivnim (kao sam princip volje života koji obujmljuje i prirodni kauzalitet) koji najčešće nije ni objektivnost istine životne suštine. Nađenost praktično misli mojim Ja. Više mi se ne nameće, ne traži da pristanem, još manje nekakav razgovor sa mojim Ja, ne računa sa mnom kao sa subjektom.

Plaćenik sam institucije (pristajem na takvo postojanje, osuđen sam na njega, ono je postojanje pod njegovom kontrolom). U ime nje kompenzatorski sudim svetu, osuđujem ga, proglašavam njegovu smrt, ali ja sudim upravo ovom konkretnom svetu, ubijam ga kad je odbacujem. U njoj odbacujem i sam svet zarobljen u nađenom, nekoj od bezbroj nađenosti koje su spremne na kompromis, ukoliko neka od njih dobije na tasu istoričnosti, postane moćnija.

Nađeno je ubilo stvarnost razdelivši je na razlike u interpretacijama, izvlačeći iz nje svoj koren, objektivnost važenja, usudbinjenost. A stvarnost nije samo proizvod ni kolektivno svesnog, ni kolektivno nesvesnog, ni opskurnosti nađenog (one su ipak zbilja iz koje stvarnost ne može pobeći), ona je i stvarnost za sebe, moja stvarnost — nju tražim.

Nađeno me već ima. Svanulo je.